

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

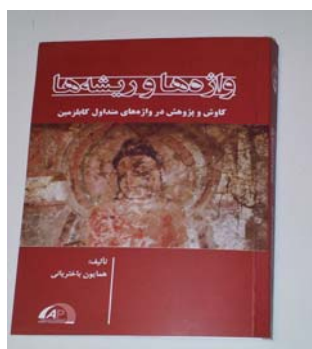
Literary - Cultural

ادبی - فرهنگی

دکتر فیض الله ایماق

۲۲ مارچ ۲۰۱۶

معرفی یک کتاب

لغتنامه «واژه‌ها و ریشه‌ها» نوشته فرهنگی ساعی و پر کار آقای "همایون باختریانی" درین اواخر به زیور چاپ آراسته گردیده و به دسترس فرهنگیان عزیز قرار گرفته است. مؤلف در حدود هزار واژه‌گویی و عامیانه مردم کابلزمین را که ظاهراً این لغات و اصطلاحات بی معنی و خالی از ارزش های ادبی جلوه می نماید به تحلیل و بررسی گرفته است.

آقای "باختریانی" با انجام این کار معنا و مفهوم بسیاری از عبارات، واژه‌ها و کلمات گویشی کابلزمین را با استفاده از منابع و مأخذ ممکن و میسر مطابق با معیار های علمی- پژوهشی شرح و توضیح نموده است. حوزه کار مؤلف بر دو ساحه ریشه یابی و رد یابی متمرکز بوده، آن عده از واژگان که دخیل یا قرصی ثابت گردیده اند؛ تنها به ردیابی آنها پرداخته شده که منشأ از کدام زبان مجاور یا دور دست داشته است. مانند: «ریکش» که منشای جاپانی دارد و یا «سماوار» که منشای روسی دارد یا «عجم و غجمک» که منشای ترکی دارد و یا «گدود» که منشای هندی دارد و به همین منوال.

تعدادی دیگر که خاستگاه شان حوزه زبانی خود ما بوده به کندو کاو مختصر در ریشه آنها پرداخته شده، تجدید هویت گردیده اند؛ مانند: «شیرگرم» «بر زدن» «بی سر» و غیره. برای بررسی واژه‌ها و جست و جوی ریشه واژه‌ها به منابع معتبر ارج گذاشته شده تا به حدس و قیاس نگارنده. در مواردیکه منابع معتبر در دسترس نبوده به برهان و قیاس متوسل شده است؛ مانند واژه «مارموسک» که از «مارمویزک»؛ ماریکه شبیه مویز یا کشمش است تغییر نموده است.

بعض واژه‌گانی که منبع دوگانه و سه‌گانه داشته نیز مورد بررسی و غور قرار گرفته اند مانند؛ «بلا» که از دو مسیر وارد قلمرو زبانی ما شده است یکی بلا «عربی» دوم بلا «هندی».

نگارنده در مقدمه چنین نوشته: «گرچه این کار صلاحیت سترگ و امکانات بزرگ می‌خواهد که نگارنده از هردوی آنها فاصله دارد؛ ازینرو این حرفهای آخرین نبوده و براهین قاطع شمرده نمی‌شوند، زیرا هریک ازین لغات مستلزم کاوش‌های زبانشناسانه بوده شرح و بسط بیشتری لازم دارند که مجال آن تنها برای دانشگاهیان و اندیشمندان فراهم خواهد بود.»

در جای دیگر از مقدمه نوشته اند که: «از آنجائی که این گنجینه‌ها نسل اندر نسل برای ما به میراث رسیده است، باید در نگهداری آنها بکوشیم، غبار فراموشی را از قامت اوشان بزدائیم و هویت اصلی‌شان را برملا کنیم، اگر امکان میسر گردد آنها را به جای اصلی‌شان بنشانیم.»

ما از سعی و اهتمام محترم "باختریانی" درین راستا قدر دانی کرده همت‌شان را می‌ستائیم و موفقیت بیشتر از بارگاه خداوند برایش مسألت می‌نمائیم.

دکتر فیض الله ایماق